

Informasjonsmoduler i rammeplan for informasjon i statlige mottak

Modul 1 Velkomstinformasjon

Ankomstfase - dag 1

Mål

Bidra til at nye beboere føler seg velkomne og finner seg til rette på mottaket

Målgruppe

Alle nyankomne beboere

Hovedmomenter

Lokalt tilpasset nødvendig basisinformasjon som blant annet omfatter

- Husregler og ordninger for fellesarealer
- Branninstruks
- Viktige telefonnumre
- Nøkler

Forslag til metode

- Den nyankomne hentes av beboer(e) og blir vist rundt i mottaket og informert av denne - etablere en fadderordning

Litteratur-/netthenvisninger

- <http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=3702>
-

Modul 2: Livet på mottaket

Ankomstfase - 1. uke

Mål

Beboeren skal gjøre seg kjent med sine rettigheter og plikter knyttet til mottaksoppholdet og motiveres til deltakelse i den daglige driften av mottaket og dermed ta ansvar for egen livssituasjon

Målgruppe

Alle nyankomne beboere

Hovedmomenter

- Botilbudet
- Mottaksansattes rolle og ansvar og taushetsplikten
- Fraværs- og permisjonsregler
- Pengereglementet
- Tilbud i mottaket
- Utvidet om brannvern

Forslag til metode

- Gi informasjon individuelt
- Fadderer fortsetter arbeidet med å veilede den nyankomne
- Plakat med bilder av mottaksansatte med den enkelte ansattes rolle

Litteratur-/netthenvisning

Modul 3: Lokalmiljøet

Ankomstfase - 1. uke

Mål

Bidra til at beboerne gjør seg kjent i sitt nærmiljø

Målgruppe

Alle nyankomne beboere

Hovedmomenter

- Offentlige tjenester i kommunen, deriblant skole-/barnehagetilbud
- Legehjelp, inkludert øyeblikkelig hjelp og egenandeler
- Butikker
- Post- og banktjenester
- Transport

Forslag til metode

- Bringe inn eksterne informanter fra de ovennevnte tjenester/næringer
- Gjennomføre tur/omvisning i nærmiljøet med ansatt og/eller fadder

Litteratur-/netthenvvisninger

Modul 4: Asylprosessen

Søkefase

Mål

Bidra til at beboerne danner seg et realistisk bilde av alle sider ved asylprosessen

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Internasjonale avtaler/konvensjoner
- Aktørene i utlendingsforvaltningen og ansvarsfordelingen
- Saksgangen
 - Registrering/politi
 - Intervju/Utlendingsdirektoratet
 - Opphold
 - Avslag
 - Retur
 - Tilbakevending
 - Arbeidstillatelse
- Statistikk (over behandlingstid og utfall av søknader)

Forslag til metode

- Benytte eksterne informanter som er eksperter på sine respektive områder (IOM, INCOR/Flyktningerådet, politi etc)
 - INCOR/Flyktningerådet (se ref. under) - holder foredrag gratis, og dekker reisen selv

Litteratur-/netthenvisninger

- Faktaark på 19 språk blant annet om asyl
[HThttp://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=3995](http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=3995)
- Utlendingsnemda - www.une.no
- International Organization for Migration <http://iom.no> - informasjon til søkere på flere språk
- Flyktningerådet <http://www.nrc.no/NRC/FR/frames/Incor.htm> - informasjon om retur og tilbakevending
- Informasjon til asylsøkere om rettigheter og plikter gitt i ankomsttransitt, oversatt til flere språk
<http://www.noas.org/Dbase/sok/Informasjontilasylskere.html>

Modul 5: Helse

Søkefase

Mål

Bistå beboerne med å gjøre seg kjent med det norske helsevesenet slik at de blir i stand til å ta ansvar for egen og eventuell families helse

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Helsetilbud og rettigheter, herunder trygderettigheter
- Forebyggende helsearbeid, inkludert kosthold
- Psykisk helse (eksiltilværelsen)
- Reproduktiv helse, inkludert kjønnslemlestelse
- Smittsomme sykdommer, herunder hiv/aids
- Tolk og taushetsplikt

Forslag til metode

- Benytte eksterne informanter (gå på besøk eller invitere til mottaket)
 - helsepersonell (for eksempel sykepleier tilknyttet mottaket)
 - representanter fra de ulike hiv/aids – organisasjonene
 - ansatte fra psykososiale team, psykiatrisk sykepleier etc.
- Tilpasse informasjon om utvalgte, relevante temaer spesielt for kvinner og barn/ungdom - bruke kvinnegruppa

Litteratur-/netthenvisninger

- Rettighetshefte med eget kapittel om asylsøkere og innvandrere med hiv, Landsforeningen mot aids <http://www.pluss-lma.no>
 - Kropp og helse (VOX 2004) - temahefte i kosthold og helse for voksne innvandrere
 - Veileder for helsepersonell om kvinnelig omskjæring (5-2000) www.helsetilsynet.no
 - Veileder - helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger <http://www.shdir.no/index.db2?id=10819>
 - www.okprosjekt.no
 - www.seif.no (informasjon om kjønnslemlestelse)
-

MODUL 6: Utdanning og kvalifisering

Søkefase

Mål

Gi beboerne grunnleggende kunnskap om det norske utdannelsessystemet og egne og eventuelle barns kvalifiseringsmuligheter

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Barnehage
- Obligatorisk grunnskole
- Videregående skole og høyere utdanning
- Grunnleggende og ordinær kvalifisering (inkludert norskopplæring) - muligheter
- Godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning/praksis

Forslag til metode

- Gruppeinformasjon
- Eksterne informanter (a-etat, elev, student)
- Ekskursjon til de ulike institusjonene

Litteratur- /netthenvisninger

- Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen <http://www.nokut.no/>
 - <http://skolenettet.no/templates/Page.aspx?id=9184&scope=ScopeLaerAns>
 - Utdannings- og forskningsdepartementet - Rettigheter og plikter i grunnskolen, brosjyre oversatt til 10 språk (best. ls@ls.no)
-

Modul 7: Norske verdier og norsk levesett

Søkefase

Mål

Bistå beboerne med å danne seg en forståelse av norske verdier og norsk levesett

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

Norske verdier

- Demokratiet i Norge og de verdiene som ligger til grunn for demokratioppfatningen og den norske lovgivningen
- Likestilling, ytrings- og religionsfrihet
- Barndom/barneoppdragelse og barns rettigheter

Norsk levesett

- Hilsemåter
- Kvinnesyn i det offentlige rom
- Synet på tid og tidsbruk, blant annet overholdelsen av avtaler
- Min og din væremåte

Forslag til metode

- Sammenligne med verdier fra beboernes kulturbakgrunn
- Rollespill
- Forme diskusjonsgrupper som tar utgangspunkt i
 - erfaringer fra gruppe medlemmene
 - aktualiteter - avisutklipp/fotografi/annen illustrasjon vist for eksempel på overhead

Litteratur-/netthenvisninger

- Slik lever man i Norge - en veiledning til flyktninger og innvandrere
<http://home.no.net/jenj1/index.htm>
 - Samfunnet Norge (bokmål, nynorsk og engelsk) - talestøtte til teksten og med interaktiv oppgavedel. Målgruppen er elever med minoritetsbakgrunn
<http://skolenettet4ls.no/samfunnet/>
 - Informasjon til personer som søker om familiegjenforening, om rettigheter knyttet til bl.a. ekteskap, samliv, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, 23 språk
<http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=5333>
 - KRD - St.meld.nr. 49 (2003-2004) Mangfold gjennom inkludering og deltakelse - Ansvar og frihet
-

Modul 8: Leve sammen

Søkefase

Mål

Bidra til at beboeren danner seg en grunnleggende forståelse av hvordan "leve sammen"

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Mottaksnivå: Initiere et holdningsskapende arbeid som innbyr til gjensidig respekt og toleranse mellom beboere og ansatte, beboere i mellom og mellom beboere og lokalmiljøet
- Privatsfæren: Familiemønstre
Samlivsformer
Enslige forsørgere
Enslige husholdninger
Barneoppdragelse
- Samfunn: Kjønnssroller
Likestilling

Forslag til metode

- Sammenligne med levemåter beboerne kjenner fra før
- Videovisning

Litteratur-/netthenvising

- Familie og samfunn - Temahefte om ekteskap og samliv for voksne innvandrere (VOX 2003)
 - Informasjon til personer som søker om familiegjenforening, om rettigheter knyttet til bla. ekteskap, samliv, tvangsekteskap. Oversatt til 23 språk <http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=5333>
 - Selvhjelp for innvandrere - <http://www.seif.no/> - flerspråklig nettsted (informasjon om tvangsekteskap)
 - La jentene ta ordet - film fra MIRA-senteret (om tvangsekteskap)
-

Modul 9: Norske lover og regler

Søkefase

Mål

Bidra til at beboerne gjør seg kjent med utvalgte norske lover og regler og konsekvenser av å bryte dem, for å forebygge kriminalitet

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Hva er kriminelt i Norge
- Konsekvenser av å bryte norsk lov generelt, men også spesielt for utlendinger
- Vold i familien (kvinner og barn)
- Lov om kjønnslemlestelse
- Lov om ekteskap (jf forbud mot tvangsekteskap)
- Lov om diskriminering - kjønn/etnisitet/religion/seksuell legning
- Regelverk/lover knyttet til våpen, alkohol, trafikk

Forslag til metode

- Sammenligning. Hva er kriminelt i ditt hjemland?
- Invitere representant fra politietaten
- Visning av DVD - Informasjonsfilm om kriminalitet for beboere i statlige mottak for asylsøkere (klar primo 2005)

Litteratur-/netthenvisninger

- Informasjonsskriv til beboere i mottak om vold
<http://www.udi.no/upload/Rundskriv/Rundskriv%202004/rs2004-022V2.doc>
 - Si nei til vold mot kvinner - informasjonsbrosjyre fra MIRA-senteret - (gitt ut på arabisk, tyrkisk, spansk, persisk, urdu og engelsk i tillegg til norsk)
 - Kjønnslemlestelse - diverse oversatt informasjonsmateriell (tekster og filmer med mer) www.okprosjekt.no
 - Kjønnslemlestelse - info.brosjyre om lovforbudet utgitt av Sosial- og helsedepartementet, oversatt til flere språk (best. Statens forvaltn.tjeneste)
 - Flerspråklig informasjonsbrosjyre om etnisk diskriminering fra Senter for Etnisk Diskriminering - www.smed.no
 - Informasjon til personer som søker om familieforening, om rettigheter knyttet til bla. ekteskap, samliv, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, 23 språk
<http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=5333>
-

Modul 10: Konfliktforebygging og - håndtering

Søkefase

Mål

Bidra til at beboerne får kunnskap som setter dem bedre i stand til å forebygge og håndtere konflikter

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Konfliktforståelse (blant annet årsaker til konflikter)
- Konflikter og verdier
- Handlingsalternativer for å forebygge konflikter
- Verktøy til å håndtere konflikter
 - Forsøke å se bort fra egen og motpartens posisjon
 - Fokusere på å nå frem til felles forståelse av begge parter behov og interesser
 - Arbeide sammen for å finne kreative løsninger. Ved å involvere personene i konflikten for å finne frem til felles løsninger vil dette skape et eierforhold til løsningen og en forpliktelse til å følge den opp
- Kommunikasjonsteknikk og bevissthet om kroppsspråket
- Holdningsskapende arbeid innad på mottaket - gjensidig forståelse for hverandres situasjon og respekt for hverandres ulikheter

Forslag til metode

- Gjennom rollespill/drama skape forståelse og aksept for at motparten har en annen opplevelse av situasjonen enn en selv
- Beboere og ansatte kan delta på konflikthåndteringsworkshop med for eksempel medarbeidere fra Nansenskolen og/eller meglere fra konfliktråd
- Beboerdeltakelse på relevante kurs (ikke bare mottakspersonale)
- Ta i bruk CCMs opplæringsmanual i konflikthåndtering for asylsøkere, ansatte i mottak, flyktninger bosatt i kommuner og offentlig ansatte
- Oppfordre og oppmuntre beboerne selv (ev. inkludere samarbeidsrådet) til å håndtere/megle i konflikter mellom beboere

Litteratur-/netthenvvisninger

- Nordisk Forum for mekling <http://www.n-f-m.org/>
 - The Conflict Resolution Information Source - har ulike artikler om konflikthåndtering på engelsk <http://www.crinfo.org/index.cfm>
 - Konfliktrådet - megling og konfliktløsning <http://www.konfliktraadet.no/> - flerspråklig brosjyre om mekling
-

Modul 11: Retur

Søkefase

Mål

Beboerne skal ha kunnskap om konsekvenser av avslag på asylsøknad og mulige handlingsalternativer

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Konsekvenser av avslag på asylsøknad
- Tvungen retur
- Frivillig retur
- IOM - fordelene ved å benytte seg av denne ordningen
- Råd til foreldre om hvordan forklare situasjonen for barna, og hvordan forberede dem på retur

Forslag til metode

- IOM orienterer om sin ordning
- Politiet informerer om sin ordning

Litteratur-/netthenvising

- Veileder for individuelle samtaler om frivillig retur, ment som et praktisk arbeidsredskap for mottaksansatte ved gjennomføring av individuelle samtaler, altså modul 11B, men inneholder mye informasjon som også er gyldig i arbeidet med denne modulen
<http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=4807>
 - <http://iom.no>
 - <http://nrc.no>
-

Modul 11B Avslagsinformasjon, herunder retur

Returfase

Mål

Beboerne skal ha kjennskap til konsekvenser av avslag på asylsøknad og mulige handlingsalternativer

Målgruppe

Alle beboere som har fått vedtak om avslag.

Hovedmomenter

- Konsekvenser av avslag på asylsøknaden - plikter og rettigheter
 - Plikt til å forlate landet
 - Rett til å klage på vedtak
 - Utsatt iverksettelse
 - Bortfall av botilbud
 - Trekk i basisbeløp
- Tvungen retur
- Frivillig retur
- IOM - fordelene ved å benytte seg av denne ordningen
- Veiledning til foreldre om hvordan de kan forklare situasjonen for barna og forberede dem på retur

Forslag til metode

- Gis alle beboere ved avslag i første instans. Ved endelig avslag skal informasjonen gjentas og utdypes.
- IOM orienterer om sin ordning
- Politiet informerer om sin ordning

Litteratur-/netthenviing

- Veileder for individuelle samtaler om frivillig retur, ment som et praktisk arbeidsredskap for mottaksansatte ved gjennomføring av individuelle samtaler, og inneholder mye informasjon som er viktig i arbeidet med denne modulen <http://www.udi.no/templates/Page.aspx?id=4807> -
- <http://iom.no>
- <http://nrc.no>
- Bortfall av botilbud mottak.
www.udi.no/upload/Publikasjoner/Asylmottak/Faktaark%20bortfall%20botilbud.pdf
- Arild Aambø: LOS Løsningsorientertesamtaler (Gyldendal 2004)

MODUL 12: Informasjonsinnhenting

Søkefase

Mål

Sette beboerne i stand til å finne informasjon etter behov

Målgruppe

Alle beboere

Hovedmomenter

- Bosettingshjelperen
- Nyhetssøk - hjemland
- Bibliotek - tilbud og muligheter (herunder nettjenesten BAZAR)
- Offentlighetsloven - veiledningsplikten

Modulen forutsetter:

- Aktiv bruk av Utlendingsdirektoratets intervju- og kartleggingsskjema (jf interesser/behov)
- Opplæring i bruk av datamaskin dersom vedkommende har behov for det

Forslag til metode

- Dele inn opplæring i gruppeundervisning og individuelt tilpasset veiledning
- Kurs i søk via internett
- Innlede - og/eller utvikle samarbeidet med det lokale biblioteket
 - Involvere og samarbeide med mottakets miljøarbeider

Litteratur-/netthenvvisninger

- www.bazar.deichmann.no
 - for beboerne: brukervennlige, illustrerte ordbøker, flere språk
<http://skolenettet.no/lexin>
 - nettside for innvandrere og flyktninger i Oslo, mye relevant også for andre, flerspråklig http://velkommenoslo.no/default_flash.htm
-

Modul 13: Bosettingsforberedende informasjon

Bosettingsfase

Mål

Bistå beboeren med å forberede seg til et liv etter mottakstilværelsen

Målgruppe

Alle beboere med innvilget oppholdstillatelse som gir grunnlag for bosetting

Hovedmomenter

- Bosettingsordningen (ansvarsfordelingen)
- Bosettingshjelperen
- Introduksjonsordningen
 - Målsetting med loven, rettigheter og plikter, klagemuligheter
 - Motivere, bl.a. gjennom å fortelle om hvordan den kan fungere i praksis
- Oppfølging overfor offentlige instanser, bl.a. Folkeregisteret og likningskontoret
- Trygdeytelser (rettigheter og plikter)
- Utdannelse og arbeid (inkl skatt og etablererhjelp)
- Bolig
 - ulike former, plikter, forventninger
 - husleie, strøm, innboforsikring, fjernsynslisens

Forslag til metode

- Visning av DVDen *Gratulerer med ny bolig* (UDI og Husbanken)
- Erfaringsformidling - invitere tidligere beboere ved mottaket som nå er bosatt
- Samarbeide med bosettingskommuner om ulike tiltak
- Invitere ansatt fra kommunen til å fortelle om introduksjonsprogrammet i kommunen
- Involvere miljøarbeider ved mottaket - ekskursjoner og veiledning/oppfølging i bruk av Bosettingshjelperen

Litteratur-/netthenvisninger

- Formidlingshefte fra utviklingsprogrammet for flerkulturelle bomiljøer. Byggforsk, 2004. www.husbanken.no
- *A fireproof home*, brosjyre oversatt til 10 språk - www.brannvernforeningen.no.

